

2 Shrnutí hlavních zjištění

Obecnou představu naší společnosti o tom, že matematika není vnímána jako převážně oblíbený vyučovací předmět, potvrdilo i tematické šetření České školní inspekce zaměřené na matematickou gramotnost ve školním roce 2017/2018. Přes 60 % žáků základních a více než 70 % žáků středních škol nesouhlasí s tvrzením, že by se učili matematiku proto, že je baví. A přes 50 % žáků základních a více než 60 % žáků středních škol se na hodiny matematiky vůbec neteší.

Přitom ale ze stejného zjišťování vyplynulo, že jen 15 % žáků základních škol nepovažuje matematiku za důležitou pro jejich další studium, přičemž bezmála pouze pětina žáků základních škol se domnívá, že se v matematice nenaučí mnoho přínosného pro nalezení dobrého zaměstnání. V případě škol středních je to ale již polovina oslovených žáků.

Také ověřování dosažené úrovně matematické gramotnosti žáků prostřednictvím testů České školní inspekce přineslo výsledky vyznívající lépe než žáky deklarovaný vztah k matematice.³ Průměrná úspěšnost žáků 9. ročníku ZŠ byla 69 %, stanovená hranice úspěšnosti byla 60 %. Navíc jen 4 % žáků dosáhla v testu vyložene slabého výsledku (vyřešeny méně než dvě pětiny otázek). Naproti tomu 73 % žáků zvládlo více než tři pětiny otázek a více než pětina žáků dosáhla výborného výsledku (nad čtyři pětiny vyřešených úloh). Průměrná úspěšnost žáků 2. ročníku SŠ byla ještě o 6 p. b. lepší, tedy 75 %. A jen velmi malá skupina žáků středních škol zodpověděla správně méně než dvě pětiny otázek. Naopak více než čtyři pětiny žáků vyřešily přes tři pětiny otázek. Zároveň více než dvě pětiny žáků dosáhly výborného výsledku (více než čtyři pětiny správných odpovědí).

Chlapci měli lepší průměrný výsledek (na základních školách o 1,5 p. b. na středních školách o 2,9 p. b.) než dívky, a to přesto, že žákyně jsou klasifikovány na vysvědčeních převážně lépe než jejich spolužáci. Horší výsledky dívek v těchto testech oproti chlapcům jsou spojeny také s jejich nižší sebedůvěrou ve vlastní matematické znalosti a dovednosti.

Nejnižší průměrné úspěšnosti dosáhli žáci základních i středních škol v Ústeckém kraji, naopak nejlépe dopadli žáci základních škol ve Zlínském kraji, v případě středních škol pak žáci kraje Plzeňského.

Podle očekávání byli žáci gymnázií (průměrná úspěšnost 84 %) úspěšnější (o 13 p. b.) než žáci ostatních středoškolských oborů. Nicméně ani žáci dalších oborů si nevedli špatně, s výjimkou žáků nematuritních oborů středních škol (52 %).

Podle očekávání se potvrdilo, že žáci, kteří mají na závěrečném vysvědčení předchozího školního roku lepší známku z matematiky, dosáhli vyšší průměrné úspěšnosti v testu matematické gramotnosti, s tím, že o něco výrazněji se to projevilo u žáků 9. ročníku ZŠ než u žáků 2. ročníku SŠ.

Zajímavé je, že zatímco žáci základních škol radící matematiku mezi své oblíbenější předměty měli v testu lepší výsledek, u žáků se stejnou známkou z daného předmětu se tento vztah nepotvrdil. Při snaze dělat matematiku pro žáky atraktivnější proto není žádoucí opomíjet potřebu zvyšování úrovně jejich znalostí, dovedností a sebedůvěry, jak tomu může být při vzdělávání cestou málo náročného, byť zábavněji pojímaného učiva.

Učitelé základních škol nejčastěji upřednostňovali vzdělávací cíle zaměřené na rozvoj elementárních dovedností a na chápání významu matematiky pro každodenní život. Oproti tomu jejich kolegové ze středních škol více preferovali přípravu žáků ke zkouškám, zejména pak k maturitě. A přestože vyučující matematiky v základních i středních školách považují za stěžejní pilíř matematické gramotnosti radost žáka z dosaženého úspěchu a jeho sebedůvěru, méně často kladou důraz na jeho dostatečnou kreativitu. Toto zjištění nabývá ještě většího významu, když ho vztáhneme k poznatku, že vyšší oblíbenost matematiky i důleži-

3 Ověřování však bylo zaměřeno pouze na vybrané téma spadající do oblasti matematické gramotnosti (práce s daty ve formě tabulek a grafů), které pro svoji zřetelnou praktičnost nepatří u žáků k nejméně oblíbeným. Obtížnost úloh se kromě toho vázala pouze k minimálním požadavkům rámcového vzdělávacího programu.

